

הלכות מילה פרק א

הלכות מילה

• מצות עשה אחת, והיא למול את הזכרים ביום השמיני.

נמצאו כל המצוות הנכללות בספר זה

אחת עשרה מצוות עשה.

יב

היא שצונו להניח תפילין של ראש והוא אמרו "והיו לטוטפות בין עיניך"
(שמות י"ג ט"ז, דברים ו' ח'). וכבר נכפל זה הצווי ארבע פעמים. (בפ' בא ואתחנן
עקב, רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה פ"א):

יג

היא שצונו להניח תפילין של יד והוא אמרו "וקשרתם לאות על ירך"
(דברים ו' ח'). וכבר נכפל זה הצווי ארבע פעמים.

והראיה על היות תפילין של ראש ושל יד שתי מצות

אמרם בגמרא (בבלי מנחות מ"ד:) על צד התימה ממני שיחשוב שתפילין
של ראש ושל יד לא יונח אחד מהם בלתי האחר אלא אם יהיו שתיהן
יחד מאמר זה לשונו, מאן דלית ליה שתי מצות חדא מצוה לא לעבד,

כלומר מי שלא יוכל לעשות שתי מצות לא יעשה האחת, אינו כן אבל יעשה המצוה אשר נודמנה ולפיכך יניח איזה מהן שיזדמן לו,

הנה התבאר לך שקראו לתפילין של יד ושל ראש שתי מצות.

ואלה שתי המצות לא יתחייבו לנשים מפני אמרו יתעלה בסבת חיובם "למען תהיה תורת ה' בפין" (שמות י"ג:ט') ונשים אינן חייבות בתלמוד תורה, וכן בארו במכילתא.

וכבר נתבאר כלל משפטי אלה שתי המצות בפרק רביעי ממנחות.

(בפרשת בוא, ואתחנן, עקב, רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פ"א):

היא שצונו לעשות מזוזה והוא אמרו יתעלה "וכתבתם על מזוזות ביתך" (דברים ו':ט'). והנה נכפל הצווי הזה.

וכבר התבארו דיני מצוה זו בפ"ג ממנחות. (בפרשת ואתחנן, עקב, רמב"ם הלכות תפילין פרק ה'):

היא שצונו שיהיה כל מלך מאומתנו יושב בכסא המלוכה כותב ספר תורה לו לעצמו לא יפרד ממנו. והוא אמרו (דברים י"ז:ח') "והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת".

וכבר התבאר כלל משפטי מצוה זו בפרק ב' מסנהדרין. (שופטים ושוטרים, רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ז'):

היא שצונו שיהיה כל איש ממנו כותב ספר תורה לעצמו ואם כתבו בידו מעלה עליו הכתוב כאילו קבלה מהר סיני,

ואם אי אפשר לו לכותבו צריך שיקנהו או ישכור מי יכתבהו לו, והוא אמרו
"כתבו לכם את השירה הזאת" (דברים ל"א:י"ט).

ואין מותר לכתוב אותה פרשיות פרשיות כי רצה באמרו "את השירה"
(דברים ל"א:י"ט) כל התורה שכוללת זאת השירה.

ולשון גמרא (בבלי סנהדרין כ"א:) אמר רבה אע"פ שהניחו לו אבותיו ספר תורה
מצוה לו לכתוב משלו שנאמר "כתבו לכם" (דברים ל"א:י"ט)

איתיביה אביי כותב לו ספר תורה לעצמו כדי שלא יתגאה בשל אבותיו מלך
אין הדיוט לא.

והיתה התשובה לא נצרכה אלא לשתי תורות כדנציא וכותב לו שתי תורות,
כלומר שהפרש יש בין מלך והדיוט כי כל איש חייב לכתוב ספר תורה אחד
והמלך שנים כמו שהתבאר בפרק שני מסנהדרין (בבלי סנהדרין כ"א:).

וכבר התבארו משפטי מצוה זו, רוצה לומר כתיבת ספר תורה ותנאיה בפרק
שלישי ממנחות ובמסכת שבת פ' ט"ז.

(אתם נצבים, רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פ"ז):

הלכות מילה

מצות עשה אחת, והיא, למול את הזכרים ביום השמיני.

וביאור מצוה זו בפרקים אלו.

פרק א

עיקר המצוה ועונשה

א.

מילה מצות עשה שחייבין עליה כרת, שנאמר "וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה הנפש ההיא" וכו' (בראשית י"ז:ד). ומצוה על האב למול את בנו, ועל הרב למול את כל עבדיו, יליד בית ומקנת כסף.

עבר האב או האדון ולא מל אותן - ביטל מצות עשה, ואינו חייב כרת, שאין הכרת תלוי אלא בערל עצמו. ובית דין מצווין למול את אותו הבן או העבד בזמנו, ולא יניחו ערל לא בישראל ולא בעבדיהם:

ב.

אין מולין בנו של אדם שלא מדעתו, אלא אם כן עבר ונמנע למולו, שבית דין מלין אותו בעל כרחו. נתעלם מבית דין ולא מלו אותו, כשיגדיל הוא חייב למול את עצמו. וכל יום ויום שיעבור עליו משיגדיל ולא ימול את עצמו - הרי הוא מבטל מצות עשה. אבל אינו חייב כרת עד שימות והוא ערל במזיד:

זמן מילת עבד

ג.

אחד עבד שנולד ברשות ישראל ואחד עבד הנלקח מן הגויים, הכל חייב הרב למולן, אלא שיליד הבית נימול לשמונה, ומקנת כסף נימול ביום שנלקח. אפילו לקחו ביום שנולד, נימול ביומו:

יש מקנת כסף שנימול לשמונה, ויש יליד בית שנימול ביום שיילד.
 כיצד, לקח שפחה ולקח עוברה עמה, וילדה - הרי זה נימול לשמונה.
 ואף על פי שלקח העובר בפני עצמו, והרי העובר עצמו מקנת כסף, הואיל
 וקנה אמו קודם שתלד - נימול לשמונה:

לקח שפחה לעובריה, או שלקח שפחה על מנת שלא להטילה לשם
 עבדות, אף על פי שנולד ברשותו - נימול ביום שיילד.
 שהרי הנולד הזה כאילו הוא מקנת כסף לבדו, וכאילו היום קנהו, שאין אמו
 בכלל שפחות ישראל כדי שיהיה הבן יליד בית.
 ואם טבלה אמו אחר שילדה - הרי זה נימול לשמונה:

לקח עבד גדול מן הגויים, ולא רצה העבד למול, מגלגלין עמו כל שנים עשר
 חודש.
 יתר על כן אסור לקיימו כשהוא ערל, אלא חוזר ומוכרו לגויים.
 ואם התנה עליו מתחילה, והוא אצל רבו הגוי, שלא ימול אותו - מותר
 לקיימו והוא ערל.
 ובלבד שיקבל עליו שבע מצוות, ויהיה כגר תושב.
 אבל אם לא קיבל עליו שבע מצוות - ייהרג מיד.
 ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג:

ז.

גר שנכנס לקהל ישראל - חייב מילה תחילה.

ואם מל כשהיה גוי, צריך להטיף ממנו דם ברית כשנתגייר.

וכן קטן שנולד כשהוא מהול, צריך להטיף ממנו דם ברית ביום השמיני.

אנדרגינס, והוא הילוד שיש לו זכרות כזכר ונקבות כנקבה - צריך למול אותו בשמיני.

וכן יוצא דופן.

ומי שיש לו שתי ערלות, מלין את שתיהן בשמיני:

זמן המילה

ח.

אין מולין לעולם אלא ביום, אחר עלות השמש, בין ביום השמיני שהוא זמנה, בין שלא בזמנה, שהוא מתשיעי והלאה, שנאמר "וביום השמיני" (ויקרא י"ב:ג') - ביום ולא בלילה.

ואם מל משעלה עמוד השחר - כשר.

וכל היום כשר למילה, ואף על פי כן מצוה להקדים בתחילת היום, זריזין מקדימין למצוות:

ט.

מילה בזמנה דוחה את השבת, ושלא בזמנה אינה דוחה לא את השבת ולא את יום טוב.

ובין בזמנה בין שלא בזמנה דוחה את הצרעת.

כיצד, שאם היתה בהרת בעור הערלה, חותכו עם הערלה, אף על פי שקיצצת נגע הצרעת בלא תעשה, יבוא עשה וידחה את לא תעשה:

כשם שמילת הבנים דוחה את השבת, כך מילת העבדים שהן נימולין לשמונה דוחה את השבת אם חל שמיני שלהן בשבת, חוץ מיליד בית שלא טבלה אמו עד שילדה, שאף על פי שנימול לשמונה, אינו דוחה את השבת:

קטן שנולד כשהוא מהול, ומי שנולד בחודש השמיני לעיבורו קודם שתיגמר ברייתו, שהוא כנפל מפני שאינו חי, ויוצא דופן, ואנדרגינס, ומי שיש לו שתי ערלות, אינן דוחין את השבת, אלא נימולין הן באחד בשבת, שהוא יום תשיעי להן:

מי שנולד בין השמשות, ספק ביום ספק בלילה, מונין מן הלילה, ונימול בתשיעי שהוא ספק שמיני. ואם נולד ערב שבת בין השמשות, אינו דוחה את השבת, אלא נימול באחד בשבת, שאין דוחין שבת מספק:

מי שנולד בחודש השמיני, אם היה שלם בשערו ובציפרניו - הרי זה ולד שלם, ובן שבעה הוא אלא שנשתהה, ומותר לטלטלו בשבת ואינו כאבן, ומולין אותו בשבת.

אבל אם נולד ושערו לקוי, ואין ציפרניו שלמין בברייתן, הרי זה בן שמונה ודאי, שלא היה ראוי להיולד אלא בתשעה ויצא קודם שייגמר, ולפיכך הוא חשוב כאבן ואסור לטלטלו.

ואף על פי כן, אם שהה שלשים יום, הרי הוא ולד של קיימה, והרי הוא כשאר הנולדים לכל דבר, שכל ששהה שלשים יום באדם אינו נפל:

מי שנולד בחודש השביעי לעיבורו,

אם נולד שלם, הרי זה ולד של קיימה, ומולין אותו בשבת.

ספק בן שבעה ספק בן שמונה - נימול בשבת מכל פנים, אם בן שבעה

הוא ושלם הוא, בדין הוא שידחה שבת, ואם בן שמונה הוא - זה שמל

כמחתך בשר הוא, לפי שזה נפל אם הוא בן שמונה:

הוציא העובר ראשו חוץ למעי אמו בין השמשות, אף על פי שלא יצא כולו

אלא בלילי שבת - אין מולין אותו בשבת.

וכל מי שאינו דוחה את השבת, אינו דוחה את יום טוב ראשון, ודוחה יום

טוב שני.

ובשני ימים טובים של ראש השנה אינו דוחה לא את הראשון ולא את השני.

וכן מילה שלא בזמנה אינה דוחה שני של ראש השנה:

חולה, אין מולין אותו עד שיבריא.

ומונין לו מעת שיחי מחליו שבעת ימים מעת לעת, ואחר כך מולין אותו.

במה דברים אמורים, בשחלצתו חמה, וכיוצא בחולי זה, אבל אם כאבו לו

עיניו, בעת שיתפתחו עיניו ויירפאו - מולין אותו מיד.

וכן כל כיוצא בזה:

קטן שנמצא בשמיני שלו ירוק ביותר - אין מולין אותו, עד שיפול בו דם

ויחזרו מראיו כמראה הקטנים הבריאם.

וכן, אם היה אדום ביותר, כמי שצבעו - אין מולין אותו, עד שייבלע בו דמו ויחזרו מראיו כשאר קטנים, מפני שזה חולי.

וצריך להיזהר בדברים אלו הרבה, ואין מולין אלא ילד שאין בו שם חולי, שסכנת נפשות דוחה את הכל, ואפשר למול לאחר זמן, ואי אפשר להחזיר נפש אחד מישראל לעולם:

יח.

אשה שמלה בנה ראשון ומת מחמת המילה שהכשילה את כוחו, וכן מלה השני ומת כן מחמת המילה, בין מבעל זה בין מבעל אחר, הרי זו לא תמול את השלישי בזמנו, אלא ממתנין לו עד שיגדל מעט ויתחזק כוחו: